

ТРЕТИ СЕВЕРОЗАПАДНИ ЧЕТЕНИЯ НА АСОЦИАЦИЯ „ОНГЪЛ” НА ТЕМА „ФОЛКЛОРНИ МОДЕЛИ НА СВЕТА”

Сдружението с нестопанска цел Асоциация за антропология, етнология и фолклористика „ОНГЪЛ” има вече четиригодишна история. За този кратък период от време то се превърна в сериозен научен субект, който е способен да осъществи високата цел, която го извика за живот – практическото събиране на етноложката фактология и нейното целенасочено интерпретиране и употреба за създаването на модерни методологически модели на света, които да дефинират менталното богатство на човешките общности във всичките им проявления.

Доказателство за научните възможности на сдружението бе провеждането на неговите Трети северозападни четения на тема „ФОЛКЛОРНИ МОДЕЛИ НА СВЕТА” в град Враца на 25 и 26 ноември 1995 г. Те бяха организирани от Централното настоятелство на Асоциация „ОНГЪЛ” и Исторически музей – Враца с любезната помощ и финансово съдействие на Международната фондация „СВ.СВ. КИРИЛ и МЕТОДИЙ”. Научен ръководител на четенията бе проф. д-р Тодор Ив. Живков – Председател на Асоциация „ОНГЪЛ”.

В работата на научната среща с разработки се представиха учени от Асоциация „ОНГЪЛ”, Фолклористично общество – Русе, Студентски семинар по практическа етнология и фолклористика „Проф. д-р Иван Шишманов” – София, Пловдивски университет „Паисий Хилендарски”, Великотърновски университет „Св.Св. Кирил и Методий”, Русенски университет, Институт за фолклор към БАН, Исторически музей – Ловеч и индивидуални участници от градовете Враца, Пловдив, Попово и Сливен. Гост бе н.с. к.ф.н. Йорданка Манкова, завеждащ отдел „Етнография” в Исторически музей – Враца.

Четенията бяха открити от Росен Р. Малчев – Главен секретар на Централното настоятелство на Асоциация „ОНГЪЛ”, който очерта основните насоки в работата на Асоциацията през 1995 година. Приветствие към участниците поднесе ст.н.с. Иван Райкински – Директор на Исторически музей – Враца. Той разгледа възможностите за съвместна работа между различните отдели на Музея и учени от научния кръг на Асоциация „ОНГЪЛ”.

Докладите в програмата на четенията бяха обособени в пет тематични заседания. В първото заседание бяха включени разработки, които изследват фолклорния модел на представите за света. Тук се представиха Константин Рангочев (София) – „Фолклорни модели и моделиране”, Миглена Пецева, Евелина Стоичкова (Враца) – „Опит за проникване в светогледа на една родопчанка”, Албена Йорданова (София) – „Свързани сме със Слънцето, със Света. Отгоре Слънцето ни грее, отдолу е Земята” – единството на Човека и Вселената”, Росен Р. Малчев (София) – „Особености на фолклорния модел за сакралните владетели на света според представите на българите мохамедани от областта Горен Рупчос, Средни Родопи”, Светла Дживтерева (Русе) – „За изграждането на модел на света в някои български фолклорни балади” и Бойка Добрева (София) – „Къща – Свят. Строеж – Сътворение (съпоставителен анализ)”.

Друга група доклади разтълкува моделната структура на обредите, свързани с дома, жизнения и календарния цикъл във фолклорната култура. По-особено място сред тях заемаха текстовете на Росен Петров (Пловдив) – „Похвати за оразмеряване и пропорциониране при строителството на църквата „Св. Троица” в с. Югово, община Лъки” и на Красимира Кибарова (София) – „Навлизване в „другото” чрез детската игра”. Останалите изследвания бяха представени от Бони Петрунова, Веселин Хаджиангелов (Самоков) – „Идеята за дома в погребалния обичай в Самоковско (XI - XIX вв.)”, Несрин Ибрахимова (Пловдив) – „Пространственото моделиране на мюсюлманското

погребение”, Миглена Иванова (София) – „На нея духът ѝ тук е останал” – „неестествена” песен, неестествена смърт и „неестествен” гроб”, Борислава Даскалова (Пловдив) – „Регионална специфика на православния календар в Асеновград” и Маргарита Борисова (Сливен) – „Символика на обичая „Еньова буля”.

На третото заседание на четенията беше разисквана мотивната организация на словесния фолклор. В дискусиата със свои текстове взеха участие Елена Лапакова (Ловеч) – „Кръвното жертвоприношение и мотивът „Грешен хайдутин” – една песен от Троянско”, Николай Ненов (В. Търново) – „Харамии” и „хайдути” в топонимията и фолклора – „Бакаджиците”, Мария Филева (София) – „Някои особености на фолклорната вяра. Мотивът „Паяк изплита паяжина на входа на хралупа; спасява преследвани” и Анелия Петрова (Русе) – „Мотивът „Св. Георги убива ламята” в иконографията и фолклора”.

Съвременните изяви на фолклорните модели на света обединяваха докладите от следващото заседание на четенията. В него бяха представени проучванията на Мирослав Даскалов (Пловдив) – „Етносоциологични хоризонти на града”, Юрий Вълковски (София) – „Автостопът като предмет на антропологията и фолклористиката”, Меглена Златкова (Пловдив) – „БОЛНО – ЗДРАВНО като класификаторни и ценностни маркери на разказването на една жизнена история”, Бистра Бонева (Пловдив) – „Футболът като възможност за една митология от гледна точка на опозицията ЕРОС – КУЛТУРА”, Цветана Ненова (Русе) – „НЛЮ край Русе – предизвикателство към фолклорната рецепция”.

Последната група разработки разгледа моделната структура на фолклорните представи за „отвъдното” и на заклинателните обредни практики, свързани с тях. Тук свои хипотези предложиха Снежана Йовева (София) – „Темнотата” и „Другостта” като функциониращи фолклорни модели в Самоковския регион”, Искра Тодорова (Попово) – „Отгласи от митични представи, свързани с образа на орела в българската митопоетична традиция”, Даниела Кузманова (София) – „Баянето – ДОГМА/НЕДОГМА?”, Гергана Цонева (Пловдив) – „Магията и баянето – техники и технологии за психовъздействие (по материали от с. Требище, обл. Пешкопия, Р Албания)”.

В края на първия работен ден бяха прожектирани видеофилми с експериментален характер на колегите Бистра Бонева (Пловдив) и Николай Ненов (В. Търново).

На постер сесия през двата дена на четенията бе предложена статията на Маргарет Димитрова (София) – „Преводи на Евангелието и на Дамаскинови слова на роден говор от XIX век (проблеми на терминологията)”.

Пълният текст на представените научни работи се съхранява в Архива на Асоциацията.

Росен Р. Малчев